

Doe als God, word mens

Vannacht gaat het over een berg en een stal. Over opstijgen en afdalen. Jezus die straalt en schittert, en de realiteit van alledag. Over een hoog woord dat vlees wordt. Wat een uitersten, wat een beweging, vannacht. Ik was onlangs jarig. Een kroonjaar. Groot feest. Maar na enkele dagen vleugels te hebben gehad, moest ik toch weer landen in het gedoe en geregeld van door de week. 'Na het feest komt de afwas', dat is de titel van een boek over verlichting door oosterse meditatie-technieken. Vannacht pendelen we tussen hoog en laag. Wie weet brengen we ze samen, als we gehoor geven aan de uitnodiging die klonk: doe als God, word mens.

Doe als God, word mens!? Dat is de wereld op zijn kop. Want goden zijn beelden gemaakt door mensen. Het zijn onze projecties, ons verlangen naar troost, naar een hemel, naar gerechtigheid nu of ooit. De theoloog Kuitert zei het al: 'alle denken over boven komt van beneden'. Ik herinner me nog pijnlijk hoe ik in mijn eerste les als stagiair levensbeschouwing op een middelbare school in Nijmegen het wereldbeeld van de Kanaänieten op het bord tekende, beginnend aan de bovenkant met een zonnegod en nog wat goden, daarna de pilaren waar de hemel op rustte, om op het laatst pas naar de aarde, naar de mensen af te zakken. Mijn stage-begeleider berispte me naderhand: die beelden over hemel en goden waren toch zeker aan het mensenbrein ontsproten! Ik had mijn tekening onder aan het bord moeten beginnen, bij de mensen. Maar waarom mensen beneden dan zo graag over boven praten, zoveel hopen - dat was daar niet aan de orde.

Doe als God, word mens. Een mooie uitnodiging, maar we zijn geen goden. We zijn niet zo verlicht als Jezus daar op die berg, zo groots en stralend. "Voor hun ogen veranderde Jezus van gedaante, zijn kleren gingen helder wit glanzen, zo wit als geen enkele wolwasser op aarde voor elkaar zou kunnen krijgen." Als iets bovenmenselijks, iets van god, iets van licht. Petrus, hoe menselijk, doet een poging dit te begrijpen en oppert tenten te bouwen, vast te pakken en te bewaren.

Doe als God, word mens. We zijn al mensen. Mensen die hun geliefde verliezen, mensen die nu al jaren bij een in coma liggende vrouw aan het bed blijven komen, mensen die zich druk maken om betere fietspaden, mensen die beroofd worden op het centraal station, mensen die gelukkig zijn, mensen die de stap naar de voedselbank niet kunnen zetten, mensen die wachten op betere tijden maar weten dat ze het met zichzelf moeten zien te rooien, mensen die een klimaatbelofte hebben ondertekend. Gewoon u en ik en jij. Mensen, geen god.

En toch, na al deze kanttekeningen blijf ik erbij dat het een mooie uitnodiging is: doe als god, word mens. Het verwacht me, maar het kietelt ook, het daagt uit, dat zinnetje. Kun je meer mens worden dan je bent? Bestaat er zo iets als waarlijk mens zijn, waarachtig mens zijn? Kun je zo mens zijn dat je recht doet aan die vonk van God in iedere mens? Wat bedoelt Obama, of eigenlijk Eckhart dan?

Het is markant dat in de bijbelse boeken bergen de plaatsen zijn waar bijzondere ontmoetingen plaatsvinden. Maar daarna moet er altijd weer afgedaald worden. Eerst is er die verschijning van Mozes en Elia naast Jezus. Mozes, de man van de tien geboden, en de profeet Elia over wie we hier de afgelopen weken spraken, die gezien wordt, nog steeds, als voortekenen van een wereld in vrede en gerechtigheid. De wet, de profeten en het evangelie hier tezamen - niet als oude en nieuwe testament onderscheiden - maar als een doorgaand verhaal van God en mensen. Dan zijn ze weer weg, en blijft Jezus achter en zegt: 'zwijg er maar over'. Naar beneden, naar de mensen, dat is zijn antwoord. Afdalen. Doe het maar. Laat het maar zien dat licht dat in mensen kan opgaan.

Hier dus, op aarde moeten we beginnen, met de voeten op de grond. En ook het hoofd liever niet in de wolken. Het is hier en alleen maar hier, door alle aardse onvolkomenheden heen, er midden in, dat we een weg door het leven hebben te

zoeken, laverend tussen kracht en onmacht, liefde en vrees. Menselijk zijn. Mens. Precies waar u zichzelf aantreft, hier en nu, met wat goed is, met wat nauwelijks te dragen valt, met alle afgunst en barmhartigheid die ons mensen menselijk maakt. Dáár richten wij ons leven in. Van dag tot dag, of toch op zoek naar een rode draad, een bestemming of een houvast?

Hertha Müller, Roemeense schrijfster, die onlangs de Nobelprijs voor literatuur ontving, vertelde in haar dankrede het verhaal van haar zakdoek. Iedere ochtend wanneer zij al bij de deur stond om naar school te gaan, vroeg haar moeder 'heb je een zakdoek?' 'Ik had er geen. En ging terug naar de kamer om een zakdoek te pakken. Ik had er elke morgen geen omdat ik elke morgen op die vraag wachtte. De zakdoek was het bewijs dat mijn moeder mij 's morgens behoedde. Bij de latere uren en dingen van de dag was ik op mezelf aangewezen. Die zakdoek was een indirecte blijk van tederheid, die boeren niet gewoon waren.' Veel later in haar leven, wanneer haar haar werk onmogelijk wordt gemaakt door de Roemeense geheime politie, is diezelfde zakdoek - natuurlijk een andere, maar toch diezelfde zakdoek - haar houvast. Het is een symbool geworden, een herinnering aan liefde en bestaansrecht. Wanneer ze geïntimideerd en bedreigd niet meer op haar werk mag komen, maar toch moet blijven komen om niet toe te geven, wanneer ze dus geen bureau meer heeft, spreidt ze haar zakdoek uit op de trap in het trappenhuis van haar werkgever, gaat er op zitten om haar werk toch te doen. Iets van 40 cm². Haar kantoor, haar bestaansgrond. (Volkskrant 12.12.09)

In de chaos van de alledaagse wereld wordt een zakdoek uitgevouwen, biedt iemand een oude vrouw een bankje aan, wordt een kind geboren in een stal. Voor wie het zien wil, voor wie het verstaat, gebeurt daar veel meer dan een zakdoek neerleggen, dan een bankje aanbieden, dan de zoveelste geboorte van weer een kind. Nergens anders dan hier op aarde kan hoop leven. Kunnen mensen van zoveel betekenis voor elkaar zijn, dat ze voor elkaar als god zijn. Het is alleen maar hier, dat nieuw begin kan worden gemaakt. Midden in de winternacht, zo zingt een oud lied, ging de hemel open. Was er licht en uitzicht en vertrouwen dat het leven van mensen een bestaansgrond heeft. Het goddelijk begin ligt in een voederbak. En het hele leven dat zich daarna ontwikkelt, van stal tot kruisdood, is zoals alle mensen meemaken: verwarring en liefde, verachting, ontmoeting, en zelfs de dood. Het is precies daarmiddenin dat een mens, deze mens een uitzicht tastbaar gemaakt. Heb uw naaste lief als u zelf (Mt 19,19). Het Koninkrijk van God is al onder u (Mt 10,7). Wie zonder zonde is werpe de eerste steen (Joh. 8,7). Zalig zijn de mensen die anderen nodig hebben (Mt 5). IJkpunten voor een menselijk bestaan zijn het geworden.

Wat wij hier vieren vannacht is ongrijpbaar als dat licht op die berg. Het gaat over liefde boven alles uit. Het vertelt hoe in het handelen van een mens zoveel liefde kan uitgaan naar een ander mens, dat je daarvan kunt leven. Dat je je gedragen voelt. Dat je je gesteund voelt in het onmogelijke dat je te doen of te laten hebt. In het meest dagelijkse bestaan, in een stal, met wat herders, in een zakdoek op de grond van een trapportaai, gewoner kan het niet. Daar blijkt licht te kunnen stralen, God die geboren wordt in mensen. Het is de uitnodiging aan ons allen vannacht: Doe als god, word mens. Daal af tot jezelf, tot een ander, tot het licht dat in ons huist. Wees als een god zo menselijk. En straal als een pasgeboren kind, vol vertrouwen en levenslust, de wereld tegemoet.

Mirjam Wolthuis

Voorafgaand gelezen: verhalen van mensen, en Mc 9,2-9
Aansluitend gezongen: kerstevangelie volgens Lucas